

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Н.І. Кривоконь, ORCID: 0000-0002-3783-7491

Л.І.Мульована, ORCID: 0000-0001-8834-2141

Чернігівський національний технологічний університет

Сучасні світові реалії, пов'язані із запровадженням суворих карантинних обмежень внаслідок пандемії та розповсюдження коронавірусної інфекції, зумовили необхідність швидкого й активного переходу до дистанційних методів навчання, зокрема, й у вищих навчальних закладах. Такий перехід, з одного боку, уможливорює продовження навчального процесу, робить його доступним, а з іншого, - породжує низку ризиків та труднощів, врахування яких є необхідним для забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців. Особливо це стосується підготовки спеціалістів у так званих «людинознавчих» професіях, до яких належить і соціальна робота.

Дану публікацію хочемо присвятити висвітленню особливостей проблематики розвитку деяких складових професійної свідомості в умовах дистанційного навчання при підготовці майбутніх соціальних працівників освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».

Підтримуємо погляди науковців, котрі розглядають професійну свідомість як «психологічне утворення, в якому інтегруються професійні цінності, науково-теоретичні знання, програми професійних дій, а також знання людини про себе як про представника певної професії» [1, с.649]. Відтак, у ході професійної підготовки у соціальних працівників мають формуватися гуманістичні цінності, комплекс знань соціономічного спрямування, уявлення про методи й алгоритми дій щодо організації та надання різних видів послуг згідно державних та міжнародних стандартів, відбуватися становлення професійної ідентичності та розвиток відповідних особистісних якостей. Досягнення такого результату може відбутися за системи навчання, при якій особливого значення набуває не лише предметна сторона майбутньої професійної діяльності (як основа для розвитку професійних компетенцій), але і її соціальна сторона, котра відтворюється різноманітними формами спільної діяльності та спілкування, за рахунок чого у майбутніх фахівців розвиватимуться, соціально значимі стереотипи професії, відповідний рольовий репертуар, професійні цінності, ідеали, мотивація, активна позиція тощо.

Вважаємо, що зміст системи навчання, котра забезпечує досягнення окреслених вище результатів, реалізується через виконання завдань, що складають три навчальні моделі: семіотичну (робота з текстом, спрямована на засвоєння інформації в знаковій формі); імітаційну (вихід за рамки тексту як знакової системи шляхом співвіднесення інформації з ситуаціями професійної діяльності, що є типовими для фаху); соціально-виховні та практичні моделі (моделювання ситуацій професійного спілкування, вирішення проблем і налагодження взаємодії з клієнтами, безпосередня практика такої взаємодії). На нашу думку, якщо семіотичну та імітаційну моделі можна певною мірою

відтворити дистанційно, то реалізація третьої (практичної) уявляється нам доволі проблематичною.

Відмітимо, що переважно, дистанційне навчання відбувається завдяки розгортанню платформи Moodle (акронім від Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище), на якій розміщено електронні курси з навчальних дисциплін за навчальним планом. Також застосовуються різноманітні месенджери, Skype, Zoom та електронна пошта. І, якщо у викладачів і студентів є достатньо технічних можливостей та доступ до мережі, то перші дві означені навчальні моделі можуть бути цілком реалізовані дистанційно.

Зокрема, здобувачі вищої освіти можуть через Інтернет ознайомитися з усіма навчальними матеріалами, лекціями у текстовому чи відео форматі, отримати завдання, представити результати, пройти контроль знань, що складає основу семіотичної моделі навчання. Практичні та семінарські заняття, присвячені передусім розгляду ситуаційних типових задач із різних напрямків соціальної роботи (в межах імітаційної моделі навчання), зручно проводити за допомогою модулю діяльності «Завдання», який дозволяє викладачам видавати завдання, збирати творчі роботи, есе, оцінювати їх та залишати відгуки. При цьому, студенти можуть відправляти будь-які файли (текстові документи, електронні таблиці, картинки, аудіо та відео файли), що слугують підтвердженням розв'язання тих чи інших ситуаційних завдань, отримувати консультації та поради (як за допомогою модулю «Форум», так і з використанням модулю «Чат»).

Хочемо відмітити, що в реалізації перших двох (здавалося б надійно забезпечених можливостями навчальної платформи) моделей можуть бути певні ризики. Так, не всі студенти мають достатній рівень матеріально-технічного забезпечення, а також відповідних компетенцій для роботи з Веб-ресурсами, належний рівень мотивації та самоорганізації. Та і для викладача суттєво збільшується навантаження, наприклад, при перевірці великої кількості письмових робіт (які в очній формі навчання озвучувалися та оцінювалися усно), з'являються труднощі, пов'язані з об'єктивністю в оцінці надісланих відповідей, зростанні кількості консультацій, зниженні можливості контролювати процес навчання, якщо студент не виходить «на зв'язок» тощо.

Проте, найбільшу складність представляє обмежена можливість дистанційно організувати практичну взаємодію з клієнтами та проходження практики (відповідно третьої моделі соціального навчання). Для соціальних працівників важливо «відчувати» клієнта, розуміти його позицію, отримувати достовірну інформацію, вміти дієво спілкуватися з ним, орієнтуватися в різноманітних його життєвих ситуаціях, що уможлиблюється завдяки навикам безпосередньої взаємодії. Тому перспективами наших подальших досліджень має стати розробка моделей, способів організації належного рівня практичного навчання майбутніх соціальних працівників в умовах дистанціювання.

Список літератури

1. Шевченко Н. Ф. Особливості функціонування професійної свідомості психолога в процесі психотерапії. *Проблеми сучасної психології*. 2014. Вип. 26. С. 647 – 661.